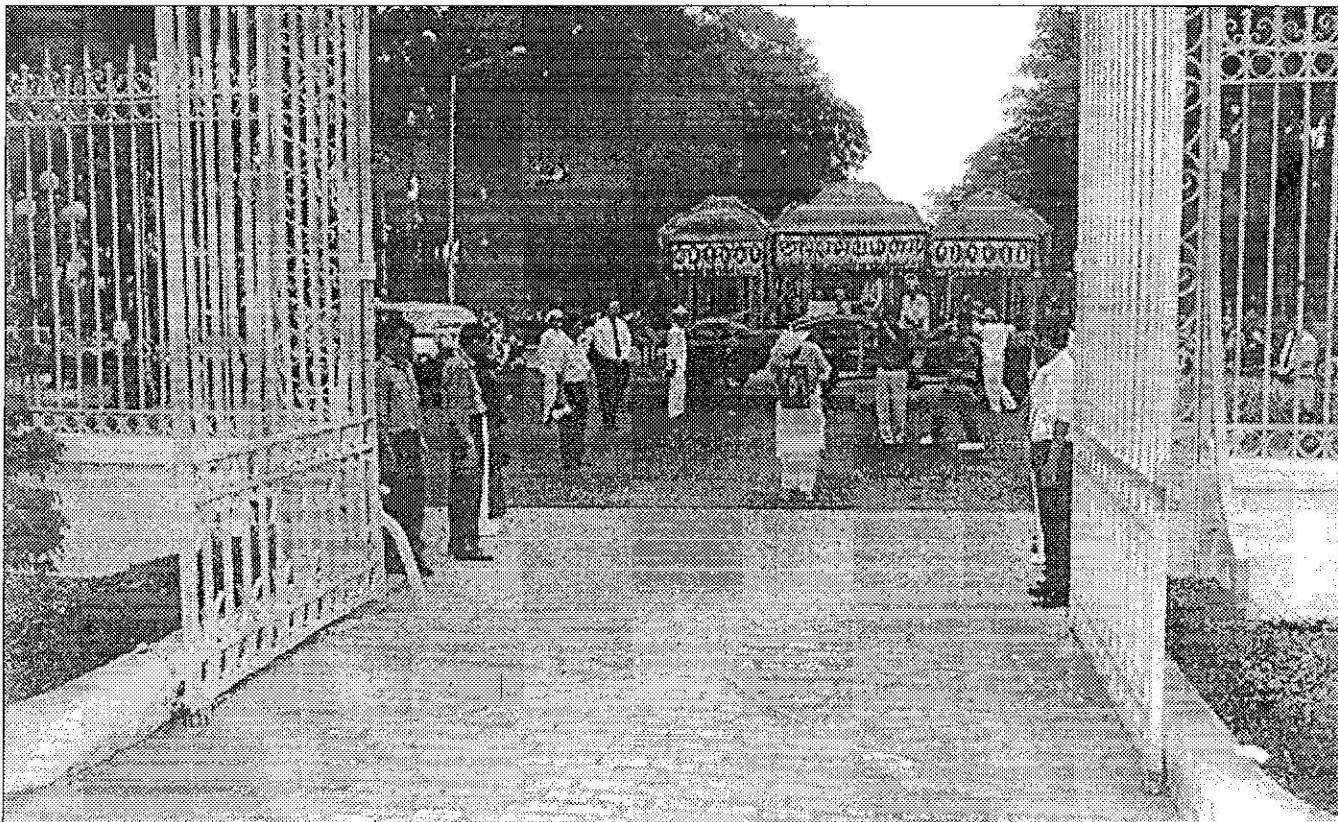

THƯƠNG TIẾC

ÁI HỮU NGÔ VIẾT THỤ

Tôn Thất Tùng

Xe tang Kiến Trúc Sư Ngô Viết Thụ trước cổng dinh Độc Lập. (ảnh gia đình)

Kiến Trúc Sư Ngô Viết Thụ, Khôi Nguyên La Mã năm 1955 và là người thiết kế đồ án Dinh Độc Lập, Sài Gòn và Trung Tâm Nguyễn Tử Đà Lạt vừa qua đời tại Sài Gòn lúc 10 giờ sáng ngày 9 tháng 3 năm 2000, hưởng thọ 75 tuổi.

Sinh trưởng tại làng Lang Xá, Thừa Thiên trong một gia đình thanh bạch, thuở thiếu thời ái hữu Ngô Viết Thụ phải đi dạy kèm con cái các nhà giàu để lấy tiền ăn học. Cơ duyên đưa đẩy, chính nhờ việc dạy kèm mà anh

Thụ gặp được cô học trò giỏi, vừa đẹp người lại đẹp nết để trở thành người bạn đường tri kỷ một đời. Và cũng nhờ gia đình vợ, Ngô Viết Thụ được đi du học ngành kiến trúc ở Pháp vào năm 1950. Tại Pháp, anh được một giáo sư nhiều uy tín là Kiến Trúc Sư Lemaresquier thương mến và tận tình nâng đỡ. Do sự khuyết khích của Giáo sư Lemaresquier, Ngô Viết Thụ ghi danh học thêm ở Viện Thiết Kế Đô Thị Paris.

Trong khi còn là sinh viên Kiến trúc Paris, Ái Hữu Ngô Viết

Thụ đã đoạt giải Paul Bigel do Viện Hàn Lâm Pháp tổ chức. Năm 1955 Ái hữu Thụ được chọn làm đại diện tham dự giải Khôi Nguyên La Mã (Premier Grand Prix de Rome). Tuy là một vinh dự nhưng cũng là một đòi hỏi lớn cho bản thân vì phải gánh đua với hàng trăm thí sinh xuất sắc của Âu châu. Năm đó cuộc thi chỉ còn mười người vào chung kết. Đề tài thi cuối cùng là phác họa một "Ngôi Thánh Đường trên Địa Trung Hải." Hội Đồng Giám Khảo gồm có 29 Kiến trúc sư

thượng thặng của ngành kiến trúc Âu châu. Đồ án của thí sinh Ngô Viết Thụ được Hội Đồng tuyển chọn, nhưng vị Chánh chủ khảo đã gọi Ngô Viết Thụ vào phòng thi để chỉ trích về điểm anh đã vẽ ngôi Thánh đường xây lụng về Thánh Địa Jérusalem. Nhờ lanh trí và nhở cái vốn kiến thức về Hàn học, thí sinh Ngô Viết Thụ đã viện dẫn tư tưởng triết học Đông phương để biện minh: "Chúa trời là Thương Ðế, là đấng tạo hóa, do đó, Chúa có mặt khắp nơi, nơi nào có ánh sáng là có Chúa." Trong một dịp hàn huyên tâm sự, AH Ngô Viết Thụ đã nhắc

lại kỷ niệm trên đây với tôi và nói rằng: "Lúc đó bỗng nhiên tôi nhớ tới câu chữ Hán, trong sách MINH TÂM BỬU GIÁM là "Hoàng thiên vô bất sở tại", có nghĩa là Trời có mặt khắp nơi.

Nhờ tài ứng đối trôi chảy mà thí sinh Ngô Viết Thụ thuyết phục được vị Chánh chủ khảo để hân hoan nhận lãnh giải Khôi Nguyên La Mã, đem lại vinh dự không những cho riêng mình mà cho cả dân tộc Việt Nam. Giải này đã đem lại cho AH Ngô Viết Thụ cơ hội ngàn năm một thuở: Anh được cấp học bổng 3 năm liền để ở lại Ý Đại Lợi nghiên cứu và sáng tác. Và lại được ở trong khu biệt thự Médicis, một tài sản lớn của Pháp ở thủ đô nước Ý. Chính nơi đây, Ái hữu Kiến trúc sư Ngô Viết Thụ đã thai nghén nhiều đồ án kiến trúc để áp dụng trong tương lai tại Việt Nam và đã làm vẻ vang cho sự nghiệp của anh. Vì ngoài hai

Ngô Thị Anh Dao trước bàn thờ thân phụ. (Ảnh do TTT chụp ngày 10-4-2000)

công trình nổi tiếng trên đây AH Ngô Viết Thụ còn thiết lập một số đồ án khác như: Khu Đại học Huế, khách sạn Hương Giang, trường Đại học Nông nghiệp Thủ Đức v.v...

Trong dịp về Sài Gòn năm 1997 tôi có ghé thăm AH Ngô Viết Thụ được anh cho biết từ sau ngày người bạn đời quá vãng (1977) anh sống ẩn dật như một nhà tu và dùng nhiều thì giờ để nghiên cứu Thiền học, Triết học và cả khoa Phong thủy. Theo anh, khoa Phong thủy rất cần cho kiến trúc Đông phương. Môn giải trí duy nhất của anh lúc này là chơi cờ tướng với một vài người bạn thân còn kẹt lại ở Sài Gòn, trong đó có AH Ngô Trọng Anh. Nhớ đến môn cờ tướng, anh chỉ cho tôi thấy các quân cờ đang bày sẵn ở một bàn nhỏ bên cạnh rồi nói: "Khi nào trở về Mỹ nhờ anh nói với anh Ngô Trọng Anh là tôi và để nguyên bàn cờ tướng tại đó

chờ anh ấy về để tiếp tục lên xe xuống ngựa". Hôm đó tôi mời anh đi dùng cơm tối nhưng anh từ chối và cho biết là đã từ lâu anh ăn chay trường. Anh mời tôi ở lại ăn cơm chay do chính anh làm bếp. Ngờ đâu bữa cơm hôm ấy là buổi chia tay vĩnh viễn.

Được biết AH Ngô Viết Thụ và Ngô Trọng Anh là anh em chú bác và rất gần gũi thân tình hồi còn học ở Huế và trong thời gian du học ở Pháp. Vậy nhân dịp này tôi xin thành thật chia buồn cùng AH Ngô Trọng Anh.

Lần này khi trở lại Việt Nam, tên Ngô Viết Thụ được tôi ghi vào danh sách ưu tiên một của những người cần thăm viếng. Nhưng vì bận việc gia đình ở Huế nên tôi chưa có mặt ở Sài Gòn thì nghe tin AH Ngô Viết Thụ đã lìa đời. Tôi bàng hoàng xúc động như vừa mất đi một người ruột thịt. Vì vậy, sau khi vô tới Sài Gòn là tôi tạt qua nhà anh ấy ở